

A black and white portrait of Fernando Pessoa, a man with glasses and a mustache, wearing a suit and tie. The image is overlaid with a dark green tint. The text is centered over his face.

*Я проста
вар'ят,
што здзіўляецца
ўласнай
душы.*

Фернанду Песоа

Выбранае

n

паэты планеты

Фернанду Песоа

Выбранае

*Пераклад з партугальскай
і англійскай*

Мінск
Выдавец Зміцер Колас
2019

УДК 821.134.3-1
ББК 84(4Пор)-5
П28

Серыя заснаваная ў 2016 годзе.

Рэдкалегія серыі:

Л. Баршчэўскі, Зм. Колас, В. Сёмуха,
А. Хадановіч, Г. Янкута

Укладанне Кацярыны Маціеўскай

Obra publicada com o apoio do Camões – Instituto
da Cooperação e da Língua I.P.

Кніга выдадзена пры падтрымцы
Інстытута супрацоўніцтва і мовы імя Камоінша.

Пераклад зроблены паводле крыніцы:

Arquivo Pessoa
<http://arquivopessoa.net/>

На вокладцы:

НЕВЯДОМЫ АЎТАР,
Фота Фернанду Песоа з пасведчання асобы (1928).

ISBN 978-985-23-0084-1

©Дызайн серыі. Русецкі М. І., 2016.
©Афармленне. Выдавец Зміцер
Колас, 2019.

З ВЕРШАЎ ФЕРНАНДУ ПЕСОА

Партугальскае мора

(Mar Português)

О салёнае мора, наш вечны палон!
Соль твая – партугальскія слёзы здавён.
Плачуць маці – скараюць сыны далягляд,
Плачуць дзеці – не вернуцца бацькі назад,
І нявесты – бо спяць у прадоннях марскіх
Заваёўнікі мора – каханья іх.

Сэнс у гэтых ахвярах тады толькі ёсць,
Калі ў душах – прастораў марскіх прыгажосць.
Толькі той, хто мінае апошні парог,
Боль спазнаўшы найгоршы, яго перамог.
Хай знаходзім у моры мы вечны спакой –
Ды нябёсы люструюцца ў хвалі марской.

Фернан Магелан
(*Fernão de Magalhães*)

Агонь у даліне сягае высока.
Зямлю скаланае ад прывідных скокаў.
У танцы шалёным, нястрымным імкненні,
У зарыве чорным, па схілах, уніз
Коцяцца бякляыя цьмяныя цені
І цалкам губляюць у змроку абрыс.

Хто ж яны – тыя, што жах навялі?
Гэта Тытаны, дзеці Зямлі.
Смерць марака святкуюць Тытаны:
Ён хацеў абхапіць мацярынскае цела –
І на беразе дальнім цяпер пахаваны,
Каб болей няславы Зямля не цярпела.

Не знаюць яны, што гарачы той дух
Над мосцікам рэе – агонь не затух:
Паказвае шлях у бяскрайняй прасторы
Усім караблям – на штурвале рука.
І, мёртвы, вядзе ён армады праз мора,
Зямлёй авалодвае дух марака.

Ён апаганіў Зямлю, а сыны
Не ведаюць тое – балююць яны,
Іх невыразныя цьмяныя цені
Танцам шалёным туманяць прастор,
Скачуць у жарсным, нястрымным імкненні
З долу да гор.

Апошні карабель

(A última nau)

Пад сонцам плачу, з каралём-бадзягам,
Апошні карабель пад гордым сцягам
Айчыны
За вечны далягляд сыходзіў з дому,
Самотна, не адкрыўшы анікому
Прычыны.

Сышоў. І вось назад прыйсці не можа –
З якіх краёў якога падарожжа
Без межаў?
Што здарыцца, для Бога ўжо існуе,
Ды хто адкрые выспу незямную
Відзежаў?

Чым сухапутней мой народ-зняверца,
Тым атлантычней плешчуцца мне ў сэрца
Прылівы –
У моры, дзе няма прасторы з часам,
Дзе я з табой сустрэнуся сам-насам,
Шчаслівы.

Аднойчы кінеш якар проста ў неба,
Таму, што аніякае не трэба
Прычыны –
Табе, што быў душы маёй працягам,
Мой вечны карабель пад вечным сцягам
Айчыны.

Малітва

(Prece)

Ўладару, вось і робіцца нічым
Душа... А быў жа шторм – бязмежны, вольны...
Вакол варожай цішы стылы дым,
Сусветны акіян і жаль няўтольны.

Але агонь жыцця, што на вятрах
Палаў, не згас, і наш канец – сумнеўны.
Яго схаваў нябыту мёртвы прах,
Развеець прах спашлі нам брыз павеўны.

Дай бураў, а пакоры – не пакінь:
Спакой для нас ёсць самай горкай чашай,
І гэтым разам мора далячынь –
Любога мора – вечна будзе нашай.

Аўтапсіхаграфія
(*Autopsicografia*)

Паэзія немінуча
Пад маскай хавае боль:
Калі насамрэч балюча,
Прыдуманы плач ёй дазволь.

А што чытачы? Балець ім
Да слёз не тымі двума
Тваімі будзе, а трэцім,
Якога ў вершы няма.

Так круціцца па-вар'яцку
І плача слязой чужой
Катрынка, машынка, цацка,
Што людзі завуць душой.

(Quem bate à minha porta...)

Хто стукае ў цішы
У дзверы майго дому?
Пра смерць мае душы
Хіба яму вядома?

Уведаў ён хіба,
Што ноч мая настала,
Што марнасць – барацьба,
І я завяз трывала,

Што я не чую стук?
Навошта ж грукат гэты –
Абсурдны, скрушны гук
Да заканчэння свету?

(Depois que todos foram...)

Калі разышліся госці,
Бо ночы прыйшла чарга,
У цёмных прысадах парку
Між ценяў сустрэліся двое:
Я сам – і мая туга.

Замоўкла чужое свята
З праровамі і гульбой,
І ў цёмных прысадах парку
Між ценяў сустрэліся двое:
Я колішні – з новым сабой.

Усім усяго было досыць,
Ды зноў па шчасце бяжым...
А ў цёмных прысадах парку
Між ценяў сустрэліся двое:
Я свой – са мною чужым.

Забытае свята аднойчы
Ўваскрэсіць свет-жартаўнік,
Ды ў цёмных прысадах парку
Між ценяў сустрэнуцца двое:
Я зніклы – з тым, што не ўзнік.

Бог

(Deus)

Я часам Бог, які ўнутры мяне.
Я – Бог, малітва, вернік, і дарога,
І срэбны абразок, што захіне
Сабой сапраўднае аблічча Бога.

Я часам атэіст і праўлю трэбу
Сабе, хаця ў сябе не маю веры.
Тады ў сабе я сузіраю неба –
Не больш як пустату нябеснай сферы.

(Aqui na orla da praia, mudo e contente do mar...)

Тут, дзе ў спакойным маўчанні слухаю я акіян,
Тут, дзе любыя жаданні крадзе бязважкі туман,
Дні я адзін за адным доўжу, дрымотаю скуты.
Зараз засну назусім – і ні бяды, ні пакуты.

Бо існаванне – далёкі цень, што ляціць над ракою,
Ціхія крохкія крокі па апусцелым пакоі.
Сон пра жыццё, што любоўю лічыцца, сніцца дарма.
Слава – адно слаvasлоўе, веры даверу няма.

Робіцца меншай душа і пазбаўляецца болю.
Вось бы не быць, каб спярша страціць, не меўшы ніколі.
Тут, дзе маўчанне цячэ і пустата ахінае,
Жыць не пачаўшы яшчэ, я паміраць пачынаю.

Я не хачу існаваць, мне не патрэбныя мары,
Прагну хіба адчуваць вецер халодны на твары.
Раптам любіць бы я мог тое, чаго не было...
Зрэшты, не трэба трывог тут, дзе пясок і святло.

Тут, дзе муры цішыні штурмам бярэ акіян,
Хай ахіне мае дні неіснаваннем туман.
Спаць, не існуючы зноў, – больш мне нічога не трэба,
Спаць пад аховай вятроў незразумелага неба.

Пасвячэнне

(Iniciação)

Не падораць сон кіпарысы –
Сну не знойдзеш на цэлай зямлі.
Расплываюцца цела абрысы,
Што душою знешняй былі.

Апускаецца ценом бязмоўным
Смерці роўная ноч. У журбе
Ты ступаеш у ноч няпоўным –
Нечакана роўным сабе.

У бяссоннай карчме анёлы
Пазбаўляюць цябе апранах.
Ты сыходзіш амаль што голы,
Са шматком плашча на плячах.

І апошнюю гэту апратку
Забяруць арханёлы дарог.
Ты аддаў усё даастатку,
Толькі цела – сябе – збярог.

Да багоў у пячору ідзеш ты,
Да душы раздзяваешся там,
І спадае цела дарэшты,
І цяпер ты роўны багам.

Цень нясны тваіх абрысаў
Застаецца між нас нездарма.
Ты не мёртвы сярод кіпарысаў.
Пасвячоны, смерці няма.

(Ó sino da minha aldeia...)

О, звон маёй роднай вёскі,
Маркотны звон у сутонні, –
Твой гук душу развярэдзіць,
І сэрца ў смутку патоне.

Так шмат нясеш чалавечай
Журбы без канца і краю,
Што з кожным ударам плач твой
Угадваю й паўтараю.

І колькі б ні чуў, калі я
Праходжу, блукаючы, міма, –
Ты сну забытага рэха,
Шчаслівай душы радзіма.

Плывеш у адкрытае неба
І сумнай дрыготкай нотай
Звініш, як далёка былое,
Як блізка туга з адзінотай.

(A morte é a curva da estrada...)

Нябыт – гэта за паваротам:
Памерці – сысці з поля зроку.
Я чую, я ведаю, хто там –
Ты існая, ты недалёка.

З нябёсамі дол недзялімы,
Ніхто не губляе нікога.
Няпраўда не мае радзімы,
Усё – гэта праўда й дарога.

Целы

(Corpos)

Цела – прадонне паміж мной і мной.

Калі ўсё сон пра сон, што сніць наяве выш

Уяўная – ты нешта сніш, каб ім валодаць,

Валодаеш – калі бліжэйшым сніш

А душы раз’яднаня заўжды,

І нашы целы – гэта сны пра мост

Цераз прадонне, што не мае межаў

І аддзяляю зноў сябе ад сну я,

І мыслю, і ўсё роўна не існую

Мінае час. Але мой сон – ён мой.

Каляды

(Natal)

Вось нарадзіўся новы Бог. Памруць старыя.

Змяняецца не ісціна – аблуда.

Мінулы час – заўжды найлепшы, і закрые

Яго чарговай вечнасці спаруда.

Узворвае зямлю навука бесталкова.

Пра ўласны культ шалёна марыць вера.

Пустая марнасць: новы Бог – не больш чым слова.

Не вер і не шукай: усё хімера.

(Ó curva do horizonte, quem te passa...)

Калі фрэгат хаваюць гарызонты,
Не сам ён гіне, толькі сілуэт.
Душа сыходзіць – плакаць наўздагон ты
Не мусіш. Ты скажы: «Плыве ў сусвет».

Вось сімвал усяго, што стацца можа, –
Быццё й нябыт як рух вакол зямлі:
Жыццё па кругасмертным падарожжы
Вяртае душы, быццам караблі.

(Ah, só eu sei...)

Хто раскажа, як тоне
Сэрца ў смутку балючым,
У бязмежным бяссонні
З безнадзейным бязгуччам?

Толькі боль усяночны,
Толькі жаль невыплачны,
Што, як неба, відочны
І, як неба, нябачны.

(Gato que brincas na rua...)

Дваровы кот, што ў траву
Сігае мурзатым носам,
Я горшым лёсам жыву,
Бо твой – не завецца лёсам.

Ты ў свеце маленькі госць,
Як людзі, дрэвы й каменне,
Ды ўсё, што ў цябе тут ёсць, –
Тваё – ні болей, ні меней.

Ты ўвесь – на гэтай зямлі
Істотай сваёй зямною.
А я – ці жыў тут калі?
Я ёсць, але хто ёсць мною?

(A Lua (dizem os Ingleses)...)

Месяц, кажуць брытанцы,
Зроблены з сыру зялёнага.
Думка кружыць у танцы
Вечнага і бясплённага.

Вось яна, тут – і знікла...
Верым лятункам, зданям...
Бег ад болю, што звыкла
Людзі завуць «жаданнем».

Буру жаданняў у шклянцы
Інтэлекту не спынім.
Месяц, кажуць брытанцы,
Часам бывае сінім.

(Cai chuva do céu cinzento...)

Так шмат дажджу з нябёсаў шэрых,
Што сэнсу больш няма нідзе.
Маркота размывае бераг,
І ў кожнай думцы дождж ідзе.

На мове восеньскага плачу
Ўсяго, што кроіць мне душу,
Не выслаўлю й не растлумачу,
Бо сам не знаю, дзе схлушу.

Бо сам не ведаю, ці дрэнна
І ці магчыма з гэтым жыць.
А дождж ідзе, ідзе сумленна,
Як прывітанне ад Верлена, –
І сэрца плача і дажджыць.

(A morte chega cedo...)

Смерць хутка расставіць кропкі,
Жывём за крок да фіналу.
Імгненні жыцця – падробкі
Забытага арыгіналу.

Любоў прыходзіла госцяй
У недасканалы свет.
А хто дасягаў чагосьці,
Не ведаў сапраўдных мэт.

А смерць вядзе картатэку
І крэсліць слова па слове
У дзённіку чалавека,
Што Бог разгарнуў на палове.

Абсурдная гадзіна

(Hora absurda)

Маўчанне тваё – карабель, што плыве нада мной,
Усмешка твая – гэта брыз, што сцяжкамі гуляе.
Маўчанне ва ўсмешцы тваёй – гэта лесвіца. З ёй
Я трохі бліжэйшы да подступаў нейкага раю.

Разбітаю амфарай падае сэрца, й тады
Маўчанне тваё маё сэрца збірае нанова,
І думка пра гэта – як цела ля краю вады.
Ты – вобраз няісны, які я пішу памылкова.

Хай дзверы адчыняць, каб вецер нуду агаліў,
Каб думкі прагнаў, каб я марнасць убачыў выразна.
Душа мая – гэта пячора, дзе б'ецца прыліў,
А думка, што сню я цябе, – гэта зборышча блазнаў.

Імжыць не знадворку – ўва мне. Я ў маўчанні глухім –
Гадзіна пытанняў, што ткуцца з уласных адказаў.
Ніколі не плача ўдава ва ўяўленні маім,
На неба ўва мне не ўзыходзіла зорка ні разу.

А неба – як думка, што порта няма на зямлі,
А дождж – як пустыня. Гадзіна праходзіць свядома.
Нястача чагосыці – як дно, дзе ляжаць караблі.
Дарэмна кляне мяне позірк, з сабой не знаёмы.

Гадзіны мае з чорнай яшмы міналі бы ў сне,
Трывогі мае кшталтаваліся ў мармур няісны.
Уцеха ці боль? Мабыць, боль, які цешыць мяне.
Ні добрай, ні злой дабрыня мая стала наўмысна.

Тут фасцыі ліктараў леглі на ўзбочыне ў рад,
Крыжовых паходаў не ўбачыў штандар пераможны,
Ін-фолія нехта паклаў у сцяну барыкад,
Чыгунка скарылася ціха траве прыдарожнай.

Усе караблі адплылі, і Гадзіне ўжо мноства гадоў.
На беразе – ветразь, і сны нашы мрояць пра далі
Забытага Поўдня, і жывяць тугу, каб ізноў
Сніць болей, чым сны хоць калі сабе сніць дазвалялі.

Палац у руінах ляжыць, і нікога наўсцяж –
Ні ў кім не абудзяць маркоту сухія фантаны,
Ні ў кім не паселіцца перадсмяротны пейзаж –
Пейзаж, што як верш, дзе найлепшы радок абарваны.

Я бачу вар'ятку, якая падсвечнікі б'е,
Лістамі закідвае возера блізу палаца...
Чаго вам ад возера трэба, трывогі мае?
Падсвечнікі ў смецці. Няма як душы загарацца.

Адкуль гэты сум? Гэта месяца хвора я бель,
Што німфаў калыша, зацягвае ў прывідны танец?
Люляе маўчанне тваё, быццам вір – карабель,
І думка фальшывіць мая, быццам Фэб-самазванец.

Паўліны пакінулі сумна старыя сады,
Азмрочыўся змрок, нават рэху жывому не рады.
І я быццам бачу ў прысадах чыесьці сляды...
Ды там, дзе стаю, абрываюцца раптам прысады.

Душа мая плавіць чарговага сонца заход,
За момант да смерці ўзрываюцца свежасцю травы,
Твой позірк, як порт, апусцеў, і спакой гэтых вод –
Падман безнадзейны. Да праўды няма пераправы.

Узмах – і нябёсаў кранаецца лопасць вясла,
Па жыце туга прабягае, бо жыта – не мора.
Душа мая – лямпка, што згасла, ды жар зберагла,
Мой трон адчужэння – з рубінаў дзівоснага ўзору.

Маўчанне тваё – гэта сонцам асветлены пік.
Прынцэсы адчулі, што казка спрадвечная маніць.
Да вежы відзежай адзіны сланечнік пранік,
А сон, быццам іншыя ёсць, нам свядомасць туманіць.

Нам быць – і не быць. У турме нарадзіліся львы.
Нібыта набат нарастае ў Далёкай Даліне...
У школе пажар, там крычаць, ці ж не чуеце вы?
Надзеі на Поўдзень нікому ніхто не пакіне.

Я трызню, я сню. Як пазбавіцца гэтых карцін?
Маўчанне тваё асляпляе мяне так нядобра.
У думцы тваёй – толькі памяць пра нейкі ўспамін,
У думку маю запаўзаюць і чырвань, і кобра.

Нічыі я ў пагардзе, але й без пагарды – нічыі.
Маўчанне тваё – гэта веер, раскрыі яго ў часе.
Дазволь мне не знаць цябе болей і веер раскрыі,
А лепш не раскрыі, каб Гадзіна сабой засталася.

Сад страціў больш кветак, чым меў, і ў жалобе замёр.
Павесіў на твары адчай ледзяную пячатку.
Каханне маё – гэта вельмі маўклівы сабор,
А сны мае – лесвіца, што не знаходзіць пачатку.

Удовы дзявоцкія саваны ткуць для сябе.
Вось-вось нехта зойдзе, з усмешкай спытаецца, дзе мы...
Нуда твая марным чаканнем на сэрцы скрабе,
І пахлі б вось так, калі б пахнуць магі, хрызантэмы.

Калі б атрымалася вынішчыць мэты мастоў,
Накінуць на ўсе краявіды зямлі адчужэнне!
І выпрастаць гэты крывы далягляд сто разоў,
І выць, адчуваючы новага дня набліжэнне.

Як мала захопленых светам, якога няма,
Як сумна, як млосна, што свет – толькі гэты наўкола.
Пачуць бы маўчанне тваё, што мярцвіць як зіма,
Адчуць бы нуду тваю – чорныя крылы анёла.

Глядзіць вечаровае сонца ў ваду ручая,
Бязмежнае неба раскрылася ўсмешкаю рэдкай.
Пазнанне пазнання цябе – як малітва мая.
А веданне ўсмешкі тваёй – як завялая кветка.

Нам стаць бы фігуркамі дробнымі ў тым вітражы
Ці бляклымі барвамі слаўнага сцяга старога.
А тут – безгаловая статуя, меч у іржы
І сцяг пераможаных (іхні дэвіз – «Перамога»).

Што мучыць мяне? І чаму ў гэтай млоснай глушы
Я нават з табою не меў на надзею ні хвілі?
Я проста вар'ят, што здзіўляецца ўласнай душы.
У свеце за межамі сноў мой адбітак любілі.

З КНІГІ «35 САНЕТАЎ»

I

У словах, кнігах, дзях нас няма.
Бясконцасцю адзеленыя мы
Ад сутнасці сапраўднай – і дарма
Спрабуем перайсці парог няма.

Нам не перасяліць у думку дух,
Неіснанню формы не здабыць,
Для нас таемны ўласных душаў рух
І не вядома нам, што значыць быць.

Самападман, сафізмы, гульні слоў
Да іншага не набліжаюць нас.
Спрабуе кволы розум зноў і зноў
Спазнаць – і адступае кожны раз.

Дух на хвіліну ўспыхвае адну.
Мы – сны пра нас, мы – сон чужога сну.

II

Калі ўсё тое, што навокал нас, –
Скажэнне, зроку хібнага падман,
То незямное вока бачыць праз
Відочны свет – заценены экран.

Не адшукае ісціны пагляд,
Бо бачнасць – відавочная мана,
І свет, які на свой спазнаем лад, –
Міраж, што нас, сляпых, пераканаў.

Як нам жыццё асэнсаваць? Ніяк.
Усё – абсурд, знаёмы да пары,
Ці штось яшчэ, высокіх мэтаў знак,
Даўно забытых намі. Унутры –

Суцэльны боль жыцця: жыве ўваччу
Нянавісць да таго, што я хачу.

III

Падумаўшы, што мой найгоршы верш,
Дух перажыўшы, забыцця міне,
Што існасці шукацьме хтось найперш
У спісаных старонках, не ўва мне,

Прытрызніўшы, што прышлы пілігрым
Маім быццём захоплены, хаця
Душа памерлая гаворыць з ім
Несупадзеннем сутнасці й быцця,

Я лютасцю палаю да ўсяго,
Што робіць свет такім, якім ён ёсць.
У гэтым – вусцішнасць жыцця майго,
Начных хімераў распачная млосць.

І словы, што ратуюць да пары,
Бязмежнасць гневу спальвае ўнутры.

IV

Я не магу ўявіць, што тло, распад
І смерць табой валодаюць, аднак
Ты – толькі ў думках; шмат гадоў назад
Так сталася, так ёсць і будзе так.

Я ў сэрцы вобраз твой ствараў наноў –
І тым тваю захоўваў прыгажосць.
Вучыла памяць: за мяжою сноў
Тваё бяссмерце – толькі ў ім ты ёсць.

Прыходзячы ж туды, дзе твой спачын,
Не ўбачыўшы нічога, акрамя
Таго, як пад суплётамі раслін
Знікае камень – і тваё імя,

Як з гэтым быць, не разумею я:
Тут смерць увасабляецца твая.

V

Як думаць я магу – бо адпачатку
Штодзённага жыцця скупы наказ
Змушае жыць у цесным беспарадку
Мой дух у свеце, што марнуе час?

Як засяродзіцца на ўласнай мэце,
Якую мне абраў, здаецца, лёс,
Калі чакаюць зноў у гэтым свеце,
Каб штосьці я зрабіў альбо прынёс?

І грошы для вяселля з Музай, тыя,
Што пазычаў «на заўтра» напавер,
Растраціў я на клопаты пустыя –
Я спусташальнік вечнасці цяпер,

Як шчыры грэшнік, што свае заганы
Штодня за рай выменьвае жаданы.

IX

О, быць лянiвым, любячы ляноту!..
А я ляноту не цярплю сваю;
Хачу, падлеглы штучнаму прыгнёту,
Ісці наперад – і заўжды стаю.

Нiбыта звер, загнаў сябе за краты,
Збыткоўным падаецца кожны рух.
Бяздзеянне адчай абудзіць кляты –
Злуюся на адчай: заганны круг.

Як той няшчасны, што захрас у тванi
І ўсё яшчэ трымаецца ледзь-ледзь,
У бессэнсоўным б'юся я змаганнi,
А думцы нават гэта не здалець.

І дзень пры днi ўсё тое ж пачуццё.
Так пражываю мёртвае жыццё.

XXII

Мая душа ёсць шэсцем егіпцян,
Што твораць невядомыя абрады
Ў магільні, дзе цяпер – адно туман,
Не дасць ніхто іх расшыфроўцы рады.

На іх вачах у даўнія гады
Бог да святых сыходзіў у пустэчах.
Магутнасць веды сталася тады
Грахом для душ, занадта чалавечых.

Што значыць гэты дзіўны рытуал?
Спрабую ўразумець, пакуль раптоўна
У думках не з'яўляецца правал,
І памяць спускаецца гвалтоўна.

Напружваю я памяць, каб затым
Глядзець на шэсце поглядам пустым.

З ВЕРШАЎ РЫКАРДУ РЭЙША

(Cada dia sem gozo não foi teu...)

Ты бязрадасны дзень марна завеш сваім.
Не пражыў ты яго: доўжыць – яшчэ не жыць.
Жывіць тое, што радуе.

Смех, каханне, віно – нават залішнія,
Бо адбітку ў вадзе сонца раптоўнага
Цалкам хопіць удзячнаму.

Той шчаслівы, каму дробязь найменшая
Асалоду нясе. Помні: ніводны дзень
Для бяды не прызначаны.

(Sofro, Lídia, do medo do destino...)

Я страшуся, Лідыя, лёсу злога:
Нават камень лёгкі, што раптам крывіць
Роўны бег калёсаў маіх, дратуе
Сэрца жудою.

Рух найменшы свой і любыя змены –
Хоць бы і да лепшага – ненавіджу.
О, няхай багі мне жыццё падораць
Без абнаўлення.

Дні мае за днямі няхай мінаюць,
Я ж хачу застацца амаль тым самым
І прыйсці да старасці, як прыходзіць
Дзень да змяркання.

(Olho os campos, Neera...)

Поле бачу, Неэра,
Поле, поле, і цесна
Ад навіслае цемры,
Дзе не бачыць мне болей.
Бачу зрокам відушчым
Белы чэрап аслеплы –
Ці вядзе мяне ў змроку
Тое, што па-за зрокам.
І зусім не пра сёння
Плачу я, а пра заўтра,
Калі знікну, падлеглы
Ўсеагульнаму лёсу.

(Coroai-me de rosas...)

Карануй мяне ружамі.
Сапраўды, карануй мяне
Ружамі.

Ружы звянуць імгненна
На ілбе, што завяне
Зарана.

Карануй мяне ружамі
І лістамі нявечнымі.
Мне – досыць.

(Quão breve tempo é a mais longa vida...)

Век доўгага жыцця такі кароткі,
А маладосць – нішто! О, Хлоя, Хлоя,
Варта мяне пакінуць
Жарсці, віну і думкам,

Гняце мяне закон няўмольны, душаць
Няўхільная гадзіна, час няспынны,
І ўвушшу нарастае
Шум жалобны чароту.

На беразе нязнаным, дзе лілеі
Растуць з глыбіняў змрочных, а патокі
Светлага дня не бачаць,
Скарджуся сам сабе я.

З ВЕРШАЎ АЛВАРУ ДЫ КАМПУША

Курэц опію

(*Opiário*)

Спадару Марыу ды Са Карнейру

Без опію душа хварэе, як заўсёды.
Каб адчуваць жыццё і жыць без спеху,
Прымаю опій і ў блуканні ўцеху
Знаходжу – ад Усходу да Усходу.

На караблі мне так нясцерпна, невыносна,
Пакутую, цяплю ад галаўнога болю,
Ратунку ад гайданкі, пэўна, не знайду ніколі –
Куды ні кінуся, што ні раблю, мне млосна.

Ў глыбінях космасу блукаю без пярэрвы,
На зморшчках залатых, нягледзячы на зрывы,
Знаходжу шлях я да прыліваў праз адлівы
І асалоду – ў тым, што мне вярэдзіць нервы.

Заведзены няшчасця механізм: ён гэтка,
Што хуткасці не ўключыць, як належыць.
Нібы між катафалкаў, я блукаю між відзежаў,
Зрываючы бяссцёблавя кветкі.

Блукаю так па траекторыі пустэчы
Душы, што сплечена з карункаў невядомых.
Здаецца, што ў мяне сякера недзе дома,
Якой адсеклі колісь галаву Прадцечы.

За гэтае злачынства я і каюся штосілы,
Што продак здзейсніў мой, з разлікам тонкім.
Напята нервы у мяне, нібы пастронкі –
Я ў опій парынаю, быццам у магілу.

Я рушу следам за ягоным закліканнем
У пограб невідочны ды празрысты.
Ноч ззяе поўніцай брыльянтаў чыстых,
І месяц узыходзіць для мяне Наканаваннем.

З мяне як з вучня не было замнога толку,
Гляджу спакойна – клёк мой не бунтуе, –
Як праз Канал Суэцкі карабель мой транспартуе
Жыццё маё, а з ім і камфару на золку.

Былое перажытае ў мінуласць адляцела:
Плён працы ўсёй ператварыўся ў стому,
Што абняла мяне цяпер і душыць пакрыёма
За горла, ды, аднак, падтрымлівае цела.

Як кожны, быў дзіцём я колісь: нарадзіўся
У Партугаліі, дзесь на задворках свету.
Ды сустракаў я й англічан, што кампліменты
Казалі: я англійскай добра навучыўся.

Вядома, мне было б і радасна, і міла,
Каб друкаваўся я ці ў «Плёне»¹, ці ў «Меркюры»².
Але плыве наш карабель, і я сяджу пануры,
Бо падчас плавання яшчэ ні разу не штарміла.

Жыццё на караблі – занудлівае нешта.
Хоць часам я забаў сякіх-такіх адведаў
Сярод прысутных англічан, германцаў, шведаў,
Ды існаваннем гэтым я спанатраны дарэшты.

І думаю: было навошта выпраўляцца
У Індыю, Кітай, на той Усход Далёкі –
Паўсюль жыццё аднолькавае, і глыбокіх
Адрозненняў няма. Няма чаму здзіўляцца.

Таму палю я опій: ён мне наўздагонку
Дае ад скрухі й безнадзейнасці збавенне.
Хаваюся я ў сваіх думак сутарэнні.
Так блякне ўсё, што не ўнутры ўва мне, а звонку.

Палю. Нуджуся. Чым далей туды, да Ўсходу,
Тым мне прывабнейшы кірунак адваротны.
Чаму імкнуся ў Індыю? Яе ж істотны
Сэнс я спасціг душой, і з ім знайшоў я згоду.

¹ Французскае выдавецтва, заснаванае ў 1852 г.

² Папулярны на той час французскі літаратурны часопіс.

Маім я так расчараваны першапродам,
А шчасце было выкрадзена цыганамі.
І, пэўна, ў смерці апынуўшыся пры браме,
Ад замярзання не змагу знайсці я сродку.

Нібыта ўжо вучыўся я на інжынера:
Быў у Шатландыі, Ірландыі. Мне сэрца
Маё цяпер жабрачкаю старой здаецца,
Што міласціну Шчасця йдзе прасіць пад дзверы.

Табе, мой карабель, не трэба пляць да Порт-Саіда –
Направа павярні. А я гадзіны баўлю
Ў каюце для курцоў – размовамі цікаўлю
Француза-графа, ад якога мне агідна.

Вярнуцца б Еўропу трэба мне, каб, добрым ладам,
Зрабіцца хоць бы эксцэнтрычным там паэтам,
Быць манархістам – не католікам пры гэтым –
І моцным стаць, упэўненым ды ўладным.

Хацеў бы веру мець, прытым і грошай – як найболей,
Быць сярод іншых многіх поўным млосці.
Я ж гэтка тут і ёсць, як іншыя ўсе госці –
Такі вось пажыр, звычайны я даволі...

Сярод усіх на караблі я непрыкметны самы.
Хутчэй заўважаць служку, што вунь ходзіць,
Нібы шатландскі *лэйрд*, якому і не шкодзіць
Паболей есці – й мець увагі гэтаксама.

Я не магу быць там у гэты век кароткі,
Дзе я не маю дома. Бачу: тыпус рэдкі,
Памочнік капітана, ўбачыўшы мяне са шведкай,
Пачаў наўкола распаўсюджаць чуткі й плёткі.

Што ж, некалі ўся справа дойдзе да скандалу,
Каб толькі пра мяне ўсчаліся тут размовы.
Так жыць больш не магу, і ў нейкай хвілі выбуховай
Ужо я гнеў свой не змагу стрымаць німала.

Я цэлы дзень палю і п'ю, відаць, задужа
Амерыканскага. Дрыжу ад абурэння:
Што з тае выпіўкі! Каб клёк хоць на імгненне
Мне нервы палячыў, як выгляд ружы.

Запісваю радкі, узрушаны праз тое,
Што таленту свайго амаль не адчуваю,
Жыццё маё як хутарок, ад краю і да краю,
А я – уражлівай пакутую душою.

Што ж, англічане створаны для ўвасаблення
Спакою і нязменнага парадку:
Калі каму падкіне хтосьці хоць дваццатку,
Не трэба большага яму задавальнення.

А я да ліку партугальцаў прыналежаю –
Тых, што, як толькі Індыю адкрылі,
Занятак сталы, працу назаўжды згубілі.
Час, калі думаю пра гэта я, бязмежны...

Да д'ябла гэткае жыццё й свет чалавечы!
Чытаць не хочацца. Ёваччу стаіць паганы
Усход, які цыноўкай выглядае саламянай:
Згарні яе – і звабнасць знікне ўся, дарэчы.

Ўліваю опій зноў сабе. Хацець штодзённа
Спакойнае жыццё занудна весці...

А тых, хто класца спаць прывык і свой сняданак есці
У вызначаны час аж да самога скону –

Хай д'ябал іх бярэ! Ды я не перайначу
У зайздрасці таго, нервова хворы.
Дзе карабель, які б мяне ў далёкія прасторы
Завёз, дзе мне не трэба, што я сам не ўбачу.

Адной і той дакукай быў я вечна гнаны,
Я прагнуў опію й мацнейшае атруты –
Каб сон сасніць, які б спыніў усе пакуты,
Каб, як у гразь, у смерць быў я ўтаптаны!

О ліхаманка! Ці не на яе хварэю?
Папраўдзе, пра яе не ведаю нічога.
Адно я ведаю: я моцна захварэў, нябога –
Лячу, як заяц, некуды, сябры, й шалею.

Прыходзіць ноч. Але не час збірацца ў ложкак.
Ражок пачуўся: гэта клічуць на вячэру.
Успомніць варта таварыскія намеры,
Пакуль не скіне кожны свой аброжек.

На жаль, павінна скончыцца (ўсё!) дрэнна:
Без рэвальвера, стрэлаў аніяк не абысціся.
Разлад, якім сабе цяпер я папусціўся,
Мяне ўжо не пакіне, так, напэўна.

Хтось на мяне зірне, жыццё маё банальным
Палічыць. Толькі справа вось якая:
Гляджу на іншых у манокль я. І кожны хай прызнае,
Што я і ёсць той чалавек універсальны.

А колькі душ, як я, жыве, бы на памежжы,
Ад містыкі ў шалёным захапленні!
І колькі іх пад тым штодзённым іх адзеннем
Жах носіць, што іх цвеліць і бянтэжыць?

Калі б я здолеў быць хоць трохі больш цікавы,
Які напраўду я ў душы глыбінях,
Ды Мальстрэм падхапіў: плыву я разам з плыняй
І лёсам задаволены – такая справа.

Нікчэмнасць я. Ды ёй быць мне прывабна надта!
Пагарду іншым можна выказаць затое.
Хай кажуць пра мяне ўсялякае такое –
Магу проклятым быць і добрым, і вар'ятам.

Угору моцна хочацца падняць мне рукі,
Кусаць сябе, зубамі ў плоць сваю ўцінацца –
Ўсім гэтым публіка магла б пазабаўляцца
І мець лярарства ад мітрэнгі і дакукі.

Абсурд, як з Індыі забытай краска,
Што ў Індыі я не знайшоў, вядома,
Сядзіць у мозгу, спаралізаваным стомай,
Ратуй мяне або забі, Ўсявышні, калі ласка!

Дай пасядзець у мяккім крэсле зноўку
Спакойна, покуль траплю ў дамавіну,
Я ад прыроды быць павінен мандарынам,
А дзе ж мне ўзяць спакой, чай і цыноўку?

Ах, добра, каб патрапіць мне ў магілу,
У цемры люкам палубным прыбітым,
Жыццё – са смакам тытуню, крыху забытым –
Паленнем гэтым забірае сілу.

Мая душа, ты веры ды спакою зведай,
Пазбаў ад думак, ад усіх канфузаў;
Шлях, Божа, пакажы да ўратавальных шлюзаў,
І хопіць гэтых мне дакучлівых камедый!

Суэцкі канал, на борце парахода

*Lisbon Revisited*¹ (1923)

НЕ. Мне нічога не трэба.
Я казаў: мне нічога не трэба.

Не мучце мяне высновамі!
Выснова адзіная – смерць.

Не прыносьце мне эстэтыкі!
Не кажыце мне пра маральнасць!
Забярыце адсюль метафізіку!
Не хваліце мне завершаных сістэм,
не рабіце мне пералікаў
Дасягненняў навук (навук, мой Божа, навук!) –
Навук, мастацтваў, сучаснай цывілізацыі!

Што ўчыніў я кепскага ўсім багам?

Праўда вам вядомая – прытрымайце яе пры сабе!

Я – тэхнар, але тэхніку маю адно ўнутры тэхнікі.
Па-за ёй я вар’ят, і быць ім я маю права.
Маёю поўнае права быць ім – вы чуеце?

Не мучце мяне, маю вас!

¹ Лісабон, наведаны зноў (англ.).

Вы б хацелі, каб я ажаніўся, быў лайдаком паслужлівым?

Вы б хацелі, каб я супрацьлегласцю быў,

супрацьлегласцю нечага іншага?

Калі б быў я іншай асобай, я спаўняў бы вашы жаданні.

Я такі, як ёсць, мне прыкра!

Ідзіце да д'ябла адны, без мяне,

Ці дазвольце да д'ябла ісці мне самому!

Навошта ісці нам разам?

Не хапайце мяне за плечы!

Не люблю, калі нехта хапае за плечы. Хачу быць адзін.

Я казаў: я адзін, я толькі я сам!

Ах, як цвеліць мяне ваша ўцягванне ў хеўру!

О, блакіт нябёсаў – той самы, што і ў дзяцінстве –

Праўда вечная, марная і дасканалая!

О, ляютная Тэжу, нямая й старадаўняя.

Праўда дробная, у якой адбіваецца неба!

О, спазнаны нанова боль, Лісабоне даўні, сёння!

Не даяце вы мне анічога, анічога не адбіраеце,

вы нічым не ёсць, што б я адчуваў.

Пакіньце мяне ў спакоі! Я не спазнюся,

бо я не спазняўся ніколі...

А калі спазняюцца Бездань і Ціша,

я хачу быць сам, адзін!

Аблокі

(Nuvens)

Сумным днём душа сумуе больш за сам гэты дзень...
Абавязак маральны і грамадзянскі?
Складанасць абавязкаў, наступстваў?
Не, нічога...
Сумны дзень, мала жадання на хоць што-небудзь...
Нічога...

Тыя вандруюць (і я вандраваў), іншыя стаяць на сонцы
(І я стаяў на сонцы ці меркаваў, што стаю).
Усё слушна: існуе або жыццё, або сіметрычнае невуцтва,
Пыха, радасць і таварыскасць,
Хтось эмігруе, каб вярнуцца або не вярнуцца,
На судах, якія проста вязуць і вязуць.
Яны не адчуваюць, што ў кожным адездзе
ёсць нешта ад смерці,
Нешта ад таямніцы ў кожным прыездзе,
З жахлівага ва ўсім, што новае.

Яны не адчуваюць: бо яны дэпутаты й банкіры,
Бо яны танцуюць ды заняты камерцыяй,
Яны ходзяць ва ўсе тэатры і ведаюць людзей...
Не адчуваюць, а навошта ім адчуваць?

Добра ўбраны статак з боскіх хлявоў,
Хай праходзіць, прыбраны ў зелень, на ахвяру
Пад сонцам вясёлым, жывым, ім прыемным...
Прапусціце яго, але што ж? Я іду за імі без убрання
Насустрач таму ж наканаванню!
Ідзіце з ім без сонца, што я адчуваю, без жыцця,
што ёсць ува мне,
Я іду з ім, без яго няведання...
Сумным днём душа сумуе больш за сам гэты дзень...
Сумным днём і так штодзённа...
Гэткім сумным днём...

Трыбушкі паводле рэцэпта з Порту
(Dobrada à moda do Porto)

Аднойчы ў рэстаране па-за прасторай і часам
Падалі мне мілосць у выглядзе трыбушкоў халодных.
Я далікатна сказаў супрацоўніцы кухні,
Што я лепш бы з'ёў падагрэтыя,
Што трыбушкоў (а яны былі паводле рэцэпта з Порту)
ніколі не ядуць халоднымі.

Яны абурыліся мною.
Ніхто не можа мець рацыі нават у рэстаране.
Есці я не стаў, нічога іншага не замаўляў,
і аплаціў рахунак,
І выйшаў прагуляцца на вуліцу.

Хто ведае, што гэта можа значыць?
Я не ведаю, а гэта было са мною.

(Я вельмі добра ведаю, што ў дзяцінстве сад
належаў усім –
Быў ён прыватны, муніцыпальны або суседскі.
Я ведаю вельмі добра: ім валодалі нашы забавы,
А смутак маю сённяшні.)

Я пра гэта даведаўся шмат разоў,
Калі, аднак, я замовіў мілосць, то чаму мне прынеслі
Трыбушкі паводле рэцэпта з Порту халоднымі?

Гэта не тая страва, якую ядуць халоднай,
Ды мне прынеслі яе халоднай.
Я не скардзіўся, але ж яна была халоднай.
Яе ніколі не ядуць халоднай, але мне
прынеслі халоднай...

(Sim, está tudo certo...)

Яно ўсё так, і праўда.

Усё абсалютная праўда.

Найгорш, што ўсё гэта памылка.

Добра ведаю: гэты дом у шэрае пафарбаваны,

Добра ведаю нумар гэтага дома –

Не ведаю, ды мог бы даведацца,

на колькі яго ацэньваюць

У інстанцыях падатковых, створаных

дзеля гэтай мэты –

Добра ведаю, добра ведаю...

Найгорш, што ўсярэдзіне там – душы жывыя.

Падатковая Кантора не здолела суседку

З суседняй кватэры вызваліць ад смерці сына.

Ніводная кантора не можа гарантаваць,

Што суседчын муж не ўцячэ са сваёй швагеркай...

Але ўсё яно так, зразумела...

І ўсё, што не памылка, яно так, і праўда...

(Еи, еи тесмо...)

Я, я сам...

Я, поўны ўсёю стомай,
Якую здольны даць сусвет, –
Я...

Усім урэшце, бо ўсім ёсць я,
І нават зоркамі, якія, падаецца,
З маёй кішэні выпалі дзівіць дзяцей...
Якіх дзяцей – не ведаю...
Я...

Недасканалы? Незразумелы? Боскі?
Не ведаю...
Я...

Ці меў былое я? Бясспрэчна.
Ці маю сёння я? Бясспрэчна.
Ці займею будучае? Бясспрэчна.
І нават калі жыццё будзе кароткім...
Але я, я...
Я гэта я,
Я буду я,
Я...

(Tenho uma grande constipação...)

Я моцна прастудзіўся,
А ўсім вядома, як моцныя прастуды
Змяняюць цалкам пабудову свету,
Настройваюць цябе супраць жыцця –
Змушаюць чхаць ажно метафізічна.
Я цэлы дзень зглуміў, высморкваючы нос.
І галава расколваецца.
Мізэрны стан убогага паэты!
Я сёння й праўда паэта ўбогі.
Тое, кім я быў, было жаданнем; яно знікла.

Бывай навекі, Каралева Феяў!
Твае крылы былі з праменняў сонца, а я тут тупаю.
Мне не палепшае, пакуль не лягу ў ложкак.
Ніколі не было мне лепей, чым лежма ў сусвеце.

Excusez un peu...¹ Такая моцная фізічная прастуда!
Мне трэба праўды і аспірыну.

¹ Тут: «Ужо ж прабачце...» (*фр.*).

(Todas as cartas de amor..)

Усе любоўныя лісты
Смеху вартыя.
Не былі б яны любоўнымі лістамі, калі б не былі
Смеху вартымі.

Я таксама ў свой час пісаў любоўныя лісты,
Як іншыя,
Смеху вартыя.

Любоўныя лісты, калі ёсць любоў,
Мусяць быць
Смеху вартымі.

Але, урэшце,
Толькі тыя, хто ніколі не пісаў
Любоўных лістоў, –
Яны
Смеху вартыя.

Хто б мне даў у тыя часы, што я пісаў,
Не даючы за гэта
Любоўныя лісты,
Смеху вартыя.

Напраўду ж сёння
Гэта мае ўспаміны
Пра тых любоўных лісты,
Вось яны –
Смеху вартыя.

(Усе эксцэнтрычныя словы,
Як эксцэнтрычныя пачуцці,
Натуральна,
Смеху вартыя.)

Першародны грэх

(Pecado original)

Ах, ці не напісаў бы хто гісторыю пра тое,
як быць магло б?

Яна і стала б, калі б хтосьці напісаў,
Сапраўднаю гісторыяю чалавецтва.

Усё, што існуе, – сапраўдны свет, не мы, а свет;
А мы – тое, чаго ў сапраўднасці няма.

Я той, кім стаць не змог.

Мы тыя, кім сябе ўяўлялі.

Наша рэальнасць – тое, чаго нам не дасягнуць.

Што здарылася з той нашай ісцінаю –
мрояй ля акна дзяцінства?

Што здарылася з той нашай упэўненасцю –
намерам за сталом пасля?

Раздумаю, усклаўшы галаву на рукі, абапартыя
Аб гзымс высокі балконнага акна,
На краі крэсла па абедзе седзячы.

Што здарылася з маёй рэальнасцю,
калі ўсё, што маю я, – жыццё?
Што здарылася са мной,
калі я толькі той, хто існуе?

Колькімі ж Цэзарамі я бываў!

У сваёй душы й бадай праўдзіва;
У сваіх фантазіях і бадай слухна;
У сваіх роздумах і бадай разумна –
Мой Божа! Божа! Божа!

Колькімі ж Цэзарамі я бываў!

Колькімі Цэзарамі бываў!

Колькімі Цэзарамі бываў!

(Depus a máscara e vi-me ao espelho...)

Я зняў маску і глянуў у люстэрка –
Там тое ж дзіця, што й шмат гадоў назад.
Зусім ніякіх зменаў.

Вось чым карысна ўменне здымаць маску.
Ты заўжды дзіця.
Мінулае, што засталася
Дзіцём.

Я зняў маску і зноў яе надзеў.
Так лепей,
Так я маска.

І да нармальнасці вяртаюся, як на канечную маршруту.

Лісабон з яго дамамі

(Lisboa com suas casas)

Лісабон з яго дамамі

Шматкаляровымі,

Лісабон з яго дамамі

Шматкаляровымі,

Лісабон з яго дамамі

Шматкаляровымі...

Праз гэту разнастайнасць ён манатонны.

Гэтак і я – праз сілу адчуванняў магу толькі думаць.

Калі ўначы чуйную лежачы

У недарэчнай яснасці бяссоння,

Я спрабую ўяўляць штосьці адно,

Але заўжды прыходзіць іншае (таму што я драмлю,

Ў таму, што я драмлю, гэта ўрывае сну),

Я хачу пашырыць уяўны відарыс

Камлямі вялікіх фантастычных пальмаў.

Але ўсё, што бачу,

Нібыта на экране знутры павекаў, –

Лісабон з яго дамамі

Шматкаляровымі.

Я ўсміхаюся, бо тут, калі я ў ложку, ён штосьці іншае.
Праз гэту манатоннасць ён разнастайны.

І я праз гэта быццё сабою
засынаю і забываю, што існую.

А ўсё, што застаецца без мяне, якога я забыў, бо сплю, –
Лісабон з яго дамамі
Шматкаляровымі.

Я не маю моцы, каб сабрацца з сіламі і закурыць.
Я ўглядаюся ў сцяну ўласнай спальні, нібы ў космас.
А звонку ціша ўсяго і ўсіх.
Ціша вялікая і вусцішная ў любы іншы час.
І ў іншы час я змог бы яе адчуць.

Я пішу напраўду мілыя вершы –
Вершы, якія кажуць, што мне няма чаго сказаць,
Вершы зацятых ў тым, што кажуць,
Вершы, вершы, вершы, вершы, вершы...
Столькі вершаў...
І ўся праўда, усё жыццё знадворку, па-за імі й мной!

Я сонны, і мне не спіцца,
я адчуваю, але не ведаю, што адчуваць.
Я адчуванне без адпаведнай асобы,
Абстракцыя самасвядомасці, у якой нічога,
Акром таго, што неабходна, каб адчуць свядомасць,
Акром... не ведаю чаго!

Не спіцца мне. Не спіцца мне. Не спіцца.
Якая велізарная санлівасць у цэле,
розуме, вачах і ў душы!
Усё санлівае ўва мне, ды толькі не прага спаць!

О, золак, як ты няхутка... Прыйдзі ж...
Прыйдзі дарэмна
І дай мне дзень, такі ж, як гэты,
і ноч такую самую, як гэта...

Прыйдзі і дай мне радасць гэтай гораснай надзеі,
Бо ты заўсёды радасны і заўсёды даеш надзею,
Так пішуць у старой сентыментальнай літаратуры.
Прыйдзі і дай надзею, прыйдзі і дай надзею.
Мая змора прасочваецца ў матрац.
І спіна разбалелася, бо не на баку ляжу.
Калі б я лёг на бок, яна балела б, бо на баку ляжу.
Прыйдзі, ну дзе ты, золак?!

Колькі часу? Не ведаю.
Не маю сілаў дацягнуцца да гадзінніка,
Не маю сілаў зусім і ні на што...
Хіба на гэты верш, напісаны назаўтра.
Так, назаўтра,
Усе вершы заўсёды пішуцца назаўтра.

Ноч абсалютная і абсалютна ціха звонку.
Спакой ва ўсёй прыродзе.
Чалавецтва адпачывае і забываецца на беды.
Дакладна.
Чалавецтва забываецца на радасці і беды.
Так часта кажуць.
Чалавецтва забываецца, ага, чалавецтва забываецца.
Нават без сну чалавецтва забываецца.
Дакладна. Але мне не спіцца.

З ВЕРШАЎ АЛБЭРТУ КАЭЙРУ

З ЦЫКЛУ «ПАСТУХ, ЯКІ ПАСВІЦЬ СТАТКІ»

I

Я ніколі не пасвіў статкаў

(Eu nunca guardei rebanhos)

Я ніколі не пасвіў статкаў,
Хоць падаецца мне, пасвіў.
Мая душа, быццам пастух,
Ведае і вецер, і сонца
І поруч з порамі года ступае,
Іх сузірае і йдзе ім услед.
Поўны спакой бязлюднай прыроды
Сядае са мною побач.
Але я раблюся сумотным, як змярканне
У нашым уяўленні,
Калі холад агортвае дно даліны
І адчуваеш, як ноч апусцілася,
Нібы матылёк праз акно.

Але сум мой ціхмяны,
Бо ўсё натуральна і правільна,
Ён мусіць поўніць душу,

Якая думае, што існуе,
І рукі зрываюць кветкі для яе няўзнак.

Як гулкія званочки
За паваротам дальняй дарогі,
Радасныя мае думкі.
Але мне горка ведаць, што яны радасныя,
Бо калі б я гэтага не ведаў,
Замест радасных і сумных яны
Былі б вясёлымі й радаснымі.

Думаць – няёмка, як шпацыр у дождж,
Калі налятае вятрыска і дождж, падаецца, мацнее.

Я не маю ні мэтаў, ні жаданняў.
Быць паэтам – не мэта для мяне,
А шлях быць самотным.

І калі, бывае, мне хочацца,
У фантазіях, стаць ягнём
(Ці цэлым статкам,
Каб рассыпацца па схілах узгоркаў
І мноствам шчасця быць адначасова),
Гэта толькі таму, што я адчуваю, што пішу на змярканні,
Ці калі хмара засціць святло далонню
І ціша знадворку праслізне па травах.

Калі саджуся пісаць вершы
Ці, гуляючы дарогамі й сцежкамі,
Я пішу вершы на паперы сваіх думак,

Я адчуваю посах у руках
І ўяўляю свой сілуэт
На вяршыні ўзгорка,
І ўглядаючыся ў свой статак, я бачу свае ідэі,
А ўглядаючыся ў свае ідэі, я бачу свой статак
І ўсміхаюся разгублена, як той, хто не разумее,
што кажуць,
Але ўдае, што разумее.

Я вітаю ўсіх, хто чытае мяне,
Я прыўздымаю шырокі капялюш,
Калі яны бачаць мяне ля дзвярэй,
Як толькі дыліжанс узбіраецца на ўзгорак.
Я вітаю іх і зычу ім сонца
І дажджу, калі патрэбны дождж,
І каб ў іхнім доме
Перад акном адчыненым
Стаяла крэсла найулюбёнае,
Куды яны сядалі б пачытаць мае вершы.
І каб чытаючы мае вершы, яны думалі,
Што я такая ж прыродная істота,
Як, прыкладам, старое дрэва,
У цяні якога яны дзецьмі
Сядалі шумна, стомленыя гульнямі,
І выціралі пот з гарачага ілба
Рукавом паласатай сарочкі.

II

Пагляд мой ясны, як у сланечніка

(O teu olhar é nítido como um girassol)

Пагляд мой ясны, як у сланечніка.
Я маю звычку гуляць па вуліцах,
Аглядвацца направа і налева
І час ад часу глядзець назад...
І тое, што я бачу ў кожную секунду,
Ніколі я раней не бачыў,
Хоць вельмі добра заўважаю...
Мне знаёмы той здзіў,
Які апанаваў бы дзіця пры нараджэнні,
Калі б яно заўважыла, што нарадзілася папраўдзе...
Я адчуваю, што кожную секунду нараджаюся
У вечную навізну сусвету.

Я веру ў сусвет, як веру ў стакротку,
Таму што бачу яе. Але пра яе не думаю,
Таму што думаць – гэта не разумець...
Сусвет быў створаны не для таго, каб мы пра яго думалі
(Хвароба вачэй – вось думанне),
А для таго, каб на яго глядзець і быць у згодзе з ім.

Ніякай філасофіі не маю, адно пачуцці...
І гавару я пра Прыроду не таму, што ведаю,
чым яна ёсць,
А таму, што я яе люблю, і я люблю яе за гэта,
Бо той, хто любіць, не ведае ніколі, каго ён любіць,
Не ведае, за што ён любіць і чым ёсць любоў.
Любіць – вось вечная нявіннасць,
І адзіная нявіннасць – гэта не думаць...

VI

Думаць пра Бога – значыць аслухацца Бога (Pensar em Deus é desobedecer a Deus)

Думаць пра Бога – значыць аслухацца Бога,
Таму што Бог хоча, каб мы яго не спазналі,
Таму ён нам не адкрыўся...

Дык будзьма ж простымі і ціхімі,
Як дрэвы і ручаіны,
І Бог будзе любіць нас, робячы нас
Намі, як дрэвы – дрэвамі
І як ручаіны – ручаінамі,
І дасць нам зелень у яе вясну
І раку, у якую мусім сысці, калі наш скон наступіць...
І больш нічога не дасць нам, бо даўшы болей,
ён меней нам нас пакіне.

IX

Я пастух, які пасвіць статкі

(Sou um guardador de rebanhos)

Я пастух, які пасвіць статкі.

Статак – гэта мае думкі,

А ўсе мае думкі – гэта адчуванні.

Я думаю вачыма і вушамі,

Рукамі і нагамі,

Носам і ротам.

Думаць кветку – значыць бачыць яе і нюхаць,

А есці плод – значыць смакаваць яго сэнс.

Таму калі аднойчы ў гарачыню

Мне робіцца сумна ад такой асалоды,

Я выпроставаюся на траве,

Закрываю гарачыя вочы

І ўсім цэлам адчуваю паверхню рэчаіснасці.

Я ведаю праўду, і я шчаслівы.

X

«Гэй, пастух, які пасвіць статкі»

(«*Olá, guardador de rebanhos*»)

«Гэй, пастух, які пасвіць статкі,
Там, на ўзбоччы дарогі,
Што табе кажа вецер павеўны?»

«Што ёсць вецер, і што ён вее,
І што веяў дагэтуль,
І будзе веяць пасля.
А што ён кажа табе?»

«Нашмат болей за гэта.
Ён расказвае мне пра многае іншае.
Пра ўспаміны й маркоту
І пра тое, чаго ніколі не было».

«Ніколі не чуў ты павеву ветру.
Вецер кажа толькі пра вецер.
Табою пачутае было падманам,
І гэты падман – у табе».

XX

Тэжу прыгажэйшая за раку ў маёй вёсцы
(*O Tejo é mais belo que o rio que corre pela minha aldeia*)

Тэжу прыгажэйшая за раку ў маёй вёсцы,
Але Тэжу не прыгажэйшая за раку ў маёй вёсцы,
Таму што Тэжу – не рака ў маёй вёсцы.

Тэжу нясе вялікія караблі,
І плыве па ёй
Для тых, хто бачыць рэчы, якіх ужо няма,
Памяць караблёў мінулых.

Тэжу імкнецца з Іспаніі,
Тэжу ўпадае ў мора Партугаліі.
Гэта ведаюць усе.

Але мала хто ведае, што за рака цячэ ў маёй вёсцы,
І дзе яе канец,
І дзе яе пачатак.
І, належачы нямногім,
Яна больш свабодная і вялікая, рака ў маёй вёсцы.

Тэжу можа вынесці нас у Свет,
І дзесьці за Тэжу ляжыць Амерыка –
Той, хто знойдзе яе, будзе шчаслівы.
Але ніхто ніколі не думаў, што там –
За ракой у маёй вёсцы.
Для ракі ў маёй вёсцы не думаеш ні пра што.
Той, хто стаіць побач з ёй, проста стаіць побач з ёй.

XXI

*Калі б я мог кавалак адкусіць ад цэлае Зямлі
(Se eu pudesse trincar a terra toda)*

Калі б я мог бы кавалак адкусіць ад цэлае Зямлі
Й адчуць, якая яна на смак,
Калі было б магчыма Зямлю ўгрызці,
Я на хвіліну стаў бы больш шчаслівым...
Аднак я не заўсёды хачу быць шчаслівым.
Патрэбна час ад часу быць няшчасным,
Каб быць з прыродай у суладдзі...
Не кожны дзень бывае сонечным,
Дажджу, якога не было даўно, жадаюць.
Таму няшчасце са шчасцем я прымаю
Як прыродай дадзенае, як той, каго не дзівіць,
Што горы ёсць і ёсць раўніны,
Што скалы ёсць і ёсць трава...

Трэба быць спакойным, з прыродай у суладдзі
У шчасці ці ў няшчасці,
Адчуваць, як той, хто глядзіць,
Думаць, як той, хто ідзе,
І калі смерці час настане, памятаць, што памірае і дзень,
Што і змярканне гожае, і ночы панаванне гожае...
Так ёсць і мусіць быць...

XXIV

*Тое, што мы бачым у рэчах, – усяго толькі рэчы
(O que nós vemos das coisas são as coisas)*

Тое, што мы бачым у рэчах, – усяго толькі рэчы.
Чаму мы мусім бачыць у адной рэчы іншую?
Чаму і зрок, і слых нам здраджваюць,
Калі бачыць і чуць – гэта бачыць і чуць?

Галоўнае – умець бачыць,
Умець бачыць і зусім не думаць,
Умець бачыць, калі бачыш,
А не думаць, калі бачыш,
І не бачыць, калі думаеш.

Аднак для гэтага (бедныя мы з душою адзетай!),
Для гэтага патрэбныя глыбокія штудыі,
Навука развучвацца,
Вызваленне ў няволю з таго кляштара,
Адкуль паэты прамаўляюць, што зоры – вечныя браты,
А кветкі – набожныя спаведніцы,
якія жывуць толькі дзень,
Але дзе вы бачылі, што зоры – не проста зоры,
А кветкі – гэта не проста кветкі,
І вось таму мы іх называем і зорамі, і кветкамі.

XXVI

Часам у дні дакладнага і яснага святла

(Às vezes, em dias de luz perfeita e exata)

Часам у дні дакладнага і яснага святла,
У якім рэчы рэальныя настолькі, наколькі здатныя,
Я пачынаю задаваць сабе пытанне,
Чаму наогул надзяляю
Прыгажосцю рэчы.

Хіба ў кветкі ёсць прыгажосць?
Хіба мае прыгажосць плод?
Не, у іх ёсць колер, і форма,
І існаванне ўсяго толькі.
А прыгажосць – назва нечага зусім няіснага,
Якую рэчам я даю
 ў абмен на радасць, што яны мне прыносяць.
Яна не значыць анічога.
Чаму тады кажу я: рэчы прыгожыя?

Так, нават да мяне, які жыве, каб жыць,
Нябачныя, прыходзяць людскія падманы
Перад абліччам рэчаў,
Перад абліччам рэчаў, якія проста ёсць.

Як цяжка быць сабою і бачыць толькі бачнае!

XXVII

***Толькі прырода – боская, але яна ж – не боская...
(Só a Natureza é divina, e ela não é divina...)***

Толькі прырода – боская, але яна ж – не боская...

Калі я часам пра яе кажу як пра істоту,
Гэта таму, што, каб пра яе казаць, я мушу
карыстацца людскою моваю,
Якая надзяляе рэчы індывідуальнасцю
І называе рэчы.

Але няма ў рэчаў ні імені, ні індывідуальнасці:
Яны проста існуюць, і неба велічнае, і зямля бязмежная,
І наша сэрца памерам са сціснуты кулак...

Я бласлаўлены за тое, чаго не ведаю.
І гэта ўсё, у чым я пэўны.
Я цешуся, як той, хто ведае, што сонца ёсць.

XXVIII

Прачытаў сёння амаль дзве старонкі

(Li hoje quase duas páginas)

Прачытаў сёння амаль дзве старонкі
Нейкага паэта-містыка
І засмяяўся як той, хто шмат плакаў.

Паэты-містыкі – гэта хворыя філосафы,
А філосафы – гэта вар’яты.

Бо паэты-містыкі кажуць, што кветкі адчуваюць,
І што ў камянёў ёсць душа
І што рэкі ўпіваюцца месяцовым святлом.

Але калі б кветкі адчувалі, яны былі б не кветкамі,
А людзьмі.

І калі б у камянёў была душа,
яны былі б жывымі істотамі, а не камянямі.

І калі б рэкі ўпіваліся месяцовым святлом,
Рэкі сталі б людзьмі і звар’яцелі.

Трэба не ведаць, што такое кветкі, камяні і рэкі,
Каб гаварыць пра іхнія пачуцці.

Гаварыць пра душу камянёў, кветак і рэк –
Значыць гаварыць пра свае ж крывадушныя думкі.

Дзякуй Богу, камяні – гэта толькі камяні,
А рэкі – не больш чым рэкі,
А кветкі – усяго толькі кветкі.

Што да мяне, то я пішу прозу сваіх вершаў
І задаволены,
Бо ведаю, што спасцігаю Прыроду звонку
І не спасцігаю знутры.
Таму што ў Прыроды няма нутра,
Іначай яна б не была Прыродаю.

XXX

***Калі вам так хочацца, добра,
у мяне стае містыцызму
(Se quisierem que eu tenha um misticismo)***

Калі вам так хочацца, добра,
у мяне стае містыцызму.

Я містык, але толькі целам.
Мая душа простая і бяздумная.

Мой містыцызм – у нежаданні ведаць,
А жыць і пра жыццё не думаць.

Я не ведаю, чым ёсць Прырода – пяю яе.
Я жыву ў самотнай беленай хаціне
На вяршыні ўзгорка,
Вось кім я ёсць.

XXXV

Месяцовае зьянне ў высокіх галінах

(O luar através dos altos ramos)

Месяцовае зьянне ў высокіх галінах,
Кажуць усе паэты, – нешта большае,
Чым месяцавае зьянне ў высокіх галінах.

Але для мяне, таго, хто не ведае, што думае,
Месяцовае зьянне ў высокіх галінах,
Акрамя быцця
Месяцовым зьяннем у высокіх галінах,
Не можа быць большым,
Чым месяцавае зьянне ў высокіх галінах.

XXXVI

І ёсць паэты – мастакі

(E há poetas que são artistas)

І ёсць паэты – мастакі,
Якія над вершамі працуюць,
Нібы цясляр над дошкамі!..

Як сумна не ўмець цвісці!
І класці за штрафой штраф, нібыта мур будуючы,

Глядзець, ці добра легла, і калі не, прыбраць!..
Калі адзіны сапраўдны дом – уся Зямля,
Заўсёды зменлівая, заўсёды добрая і тая самая.

Я пра гэта думаю, але не як той, хто думае,
а як той, хто дышае,

Гляджу на кветкі і ўсміхаюся..
Не ведаю, ці разумеюць яны мяне,
І ці таксама я разумею іх,
Але я ведаю, што праўда – у іх і ўва мне
І ў нашай агульнай боскасці,
Якая нам дазваляе жыць на Зямлі
І нас праносіць на руках праз шчасце зім і летаў,
І ветру дазваляе песняй нас закалыхваць,
І снення ў сне не бачыць.

XLVII

Аднойчы днём занадта ясным

(Num dia excessivamente nítido)

Аднойчы днём занадта ясным,
Днём, калі хацелася, каб была зробленай уся праца
загадзя,

Каб не было працы цяпер,
Я ўбачыў быццам сцэжку паміж дрэваў,
Тое, што магло быць Вялікай Таямніцаю,
Той Страшнай Таямніцаю, якую апяваюць
фальшывыя паэты.

Я ўбачыў, што няма Прыроды,
Што Прыроды не існуе,
Што горы ёсць, даліны і палі,
Што дрэвы ёсць, і кветкі, і трава,
Што ёсць і камяні, і рэкі,
Але няма нічога цэлага, якому яны належаць,
Што сукупнасць праўдзівая й сапраўдная –
Хвароба нашых уяўленняў.

Прырода – гэта часткі без цэлага.
Вось, мабыць, таямніца, якую яны апісваюць.

Да гэтага дайшоў я без доўгіх роздумаў,
Адкрыўшы й вызначыўшы,
што мусіць быць той праўдай,
Якую ўсе шукаюць і не знаходзяць,
І толькі я, таму што не шукаў, яе знайшоў.

3 «НЕСАБРАНЫХ ВЕРШАЎ»

Калі вясна зноў вернецца

(Quando tornar a vir a Primavera)

Калі вясна зноў вернецца,
То можа болей не сустрэць мяне на свеце.
Цяпер я так хачу ўявіць, быццам яна чалавек,
І спадзяюся, яна расплачацца,
Калі пабачыць, што страціла адзінага прыяцеля.
Але вясна – нават не рэч:
Так проста кажуць.
Ні кветкі не вяртаюцца, ні нават зялёныя лісткі.
Прыходзяць кветкі новыя і новыя зялёныя лісткі.
Прыходзяць новыя пагодлівыя дні.
Нічога не вяртаецца, нічога сябе не паўтарае,
бо ўсё рэальнае.

Калі прыйдзе вясна
(Quando vier a Primavera)

Калі прыйдзе вясна,
А мяне ўжо не стане,
Кветкі закрасуюць гэтаксама,
І дрэвы зазелянеюць не горай, чым мінулаай вясною.
Рэальнасць не мае ўва мне патрэбы.

Я радуся надзвычайна
Думцы, што мая смерць не мае ніякага значэння.

Калі б я ведаў, што заўтра памру,
А вясна наступіць паслязаўтра,
Я памёр бы радуючыся, што яна паслязаўтра наступіць.
Бо калі гэта ейны час, чаму яна мусіць
прыйсці ў час не свой?

Мне падабаецца, што ўсё рэальна і ўсё правільна;
І падабаецца, што яно было б такім, калі б мне не падабалася.
А таму, калі я зараз памру, я памру здаволена,
Бо ўсё рэальна і ўсё правільна.
Яны могуць маліцца на лаціне над маёй труной,
калі захочуць.

Калі захочуць, могуць танчыць і пець наўкола труны.
Я не маю ніякіх жаданняў адносна часу, калі не
змагу мець ніякіх жаданняў.
Як заўгодна, калі заўгодна, няхай будзе як ёсць.

Дзень дажджлівы такі ж прыгожы, як сонечны
(Um dia de chuva é tão belo como um dia de sol)

Дзень дажджлівы такі ж прыгожы, як сонечны.
Абодва існуюць, кожны такім, як ёсць.

***Я хацеў бы мець дастаткова і часу, і спакою
(Eu quæria ter o tempo e o sossego suficientes)***

Я хацеў бы мець дастаткова і часу, і спакою,
Каб ні пра што не думаць,
Каб не адчуваць сябе жывым,
Каб пазнаваць сябе, толькі ў вачах іншых, быць
адлюстраваннем.

**Гаворыш пра цывілізацыю
і што яе быць не мусіць**
(Falas de civilização, e de não dever ser)

Гаворыш пра цывілізацыю і што яе быць не мусіць,
Прынамсі, такой.

Кажаш, што ўсе пакутуюць ці пакутуе большасць,
І ўсё праз наяўны чалавечы парадак.

Кажаш, што, каб склалася інакш, пакутавалі б менш.
Кажаш, каб было ўсё па-твойму, было б лепш.

Я слухаю і цябе не чую.

Навошта ты хочаш, каб я пачуў цябе?

Калі я пачуў бы, што б ты зразумеў?

Калі было б інакш, было б інакш – вось і ўсё.

Калі было б па-твойму, было б толькі па-твойму.

Гора табе і ўсім тым, хто бавіць жыццё

У спробах стварыць машыну, якая робіць шчаслівым!

Усе тэорыі і ўсе вершы

(Todas as teorias, todos os poemas)

Усе тэорыі і ўсе вершы

Трываюць даўжэй за гэтую кветку.

Але яны, нібы туманы, агідныя й вільготныя

І большыя за гэту кветку...

Памер і працягласць не маюць значэння...

Яны толькі памер і працягласць...

Ці важна кветцы трываць і мець пэўны памер...

(Калі сапраўднае вымярэнне – рэальнасць)

Быць рэальным – адзіная сапраўднасць свету.

Ты, містык, бачыш значэнне ў кожнай рэчы
(Tu, místico, vês uma significação em todas as cousas)

Ты, містык, бачыш значэнне ў кожнай рэчы.
Па-твойму, усё мае схаваны сэнс.
Нешта таемнае ёсць ва ўсім, што ты бачыш.
А тое, што бачыш, ты заўжды бачыш,
у ім штосьці іншае бачачы.

Я ж, дзякуй вачам, што мне толькі каб бачыць,
Ва ўсім, што мяне акаляе, бачу адсутнасць значэння.
Я гэта бачу і люблю сябе, бо быць рэччу –
значыць нічога не значыць.
Быць рэччу і не падлягаць інтэрпрэтацыям.

***Калі пасля маёй смерці захочуць
напісаць маю біяграфію
(Se depois de eu morrer, quiserem
escrever a minha biografia)***

Калі пасля маёй смерці захочуць
напісаць маю біяграфію –

Нічога няма прасцейшага.

Ёсць усяго дзве даты – майго нараджэння і маёй смерці,
А паміж першай і другой усе дні – мае.

Апісаць мяне лёгка.

Бачыў усё, нібы шаленец.

Любіў усё без сентыментальнасці.

Ніколі не хацеў таго, што не мог здабыць,
бо не быў аслеплены.

Нават чуць для мяне заўжды было
толькі дапаўненнем да бачыць.

Я разумеў, што рэчы рэальныя і ўсе розняцца між сабою.

Я разумеў гэта толькі вачыма і ніколі – развагай.

Бо разумець развагай –
значыць лічыць рэчы аднолькавымі.

Неяк я захацеў спаць, як любое дзіця.

Заплюшчыў вочы і заснуў.

Апроч таго, я быў адзіным паэтам Прыроды.

Last Poem

(прадыктаваны паэтам у дзень ягонай смерці)

(Last Poem (ditado pelo poeta no dia da sua morte))

А можа, сёння апошні дзень майго жыцця.

Падымаю правую руку, вітаючы сонца.

А насамрэч – ні вітаючы, ні развітваючыся:

Я проста рады, што пакуль яшчэ бачу яго, вось і ўсё.

ЗМЕСТ

З ВЕРШАЎ ФЕРНАНДУ ПЕСОА

Партугальскае мора. <i>Пераклала Ганна Янкута</i>	5
Фернан Магелан. <i>Пераклаў Ігар Крэбс</i>	6
Апошні карабель. <i>Пераклаў Андрэй Хадановіч</i>	8
Малітва. <i>Пераклала Кацярына Маціеўская</i>	10
Аўтапсіхаграфія. <i>Пераклаў Андрэй Хадановіч</i>	11
*** (Хто стукае ў цішы...). <i>Пераклала Ганна Янкута</i> ...	12
*** (Калі разышліся госці...). <i>Пераклаў Андрэй Хадановіч</i>	13
Бог. <i>Пераклаў Ігар Крэбс</i>	14
*** (Тут, дзе ў спакойным маўчанні слухаю я акіян...). <i>Пераклала Кацярына Маціеўская</i>	15
Пасвячэнне. <i>Пераклала Кацярына Маціеўская</i>	16
*** (О, звон маёй роднай вёскі...). <i>Пераклаў Андрэй Хадановіч</i>	18
*** (Нябыт – гэта за паваротам...). <i>Пераклаў Ігар Крэбс</i>	19
Целы. <i>Пераклала Кацярына Маціеўская</i>	20
Каляды. <i>Пераклаў Ігар Крэбс</i>	21
*** (Калі фрэгат хаваюць гарызонты...). <i>Пераклаў Андрэй Хадановіч</i>	22
*** (Хто раскажа, як тоне...). <i>Пераклаў Андрэй Хадановіч</i>	23
*** (Дваровы кот, што ў траву...). <i>Пераклаў Андрэй Хадановіч</i>	24

*** (Месяц, кажуць брытанцы...).	<i>Пераклаў Андрэй Хадановіч</i>	25
*** (Так шмат дажджу з нябёсаў шэрых...).	<i>Пераклаў Андрэй Хадановіч</i>	26
*** (Смерць хутка расставіць кропкі...).	<i>Пераклаў Андрэй Хадановіч</i>	27
Абсурдная гадзіна.	<i>Пераклала Кацярына Маціеўская</i>	28

3 КНІГІ «35 САНЕТАЎ»
(пераклад з англійскай)

I (У словах, кнігах, дзехах нас няма...).	<i>Пераклала Кацярына Маціеўская</i>	33
II (Калі ўсё тое, што навокал нас...).	<i>Пераклала Ганна Янкута</i>	34
III (Падумаўшы, што мой найгоршы верш...).	<i>Пераклала Кацярына Маціеўская</i>	35
IV (Я не магу ўявіць, што тло, распад...).	<i>Пераклала Кацярына Маціеўская</i>	36
V (Як думаць я магу – бо адпачатку...).	<i>Пераклаў Андрэй Стэфановіч</i>	37
IX (О, быць лянiвым, любячы ляноту!..).	<i>Пераклала Ганна Янкута</i>	38
XXII (Мая душа ёсць шэсцем егіпцян...).	<i>Пераклала Ганна Янкута</i>	39

З ВЕРШАЎ РЫКАРДУ РЭЙША

- *** (Ты бязрадасны дзень марна завеш сваім...).
- Пераклала Кацярына Маціеўская* 40
- *** (Я страшуся, Лідыя, лёсу злога...). *Пераклала*
Кацярына Маціеўская 41
- *** (Поле бачу, Неэра...). *Пераклала Кацярына*
Маціеўская 42
- *** (Карануй мяне ружамі...). *Пераклала Кацярына*
Маціеўская 43
- *** (Век доўгага жыцця такі кароткі...). *Пераклала*
Кацярына Маціеўская 44

З ВЕРШАЎ АЛВАРУ ДЫ КАМПУША

- Курэц опію. *Пераклаў Лявон Баршчэўскі* 45
- Lisbon Revisited (1923). *Пераклаў Лявон Баршчэўскі* ... 53
- Аблокі. *Пераклаў Лявон Баршчэўскі* 55
- Трыбушкі паводле рэцэпта з Порту. *Пераклаў*
Лявон Баршчэўскі 57
- *** (Яно ўсё так, і праўда...). *Пераклаў Лявон*
Баршчэўскі 59
- *** (Я, я сам...). *Пераклала Юля Цімафеева* 60
- *** (Я моцна прастудзіўся...). *Пераклала Юля*
Цімафеева 61
- *** (Усе любоўныя лісты...). *Пераклала Вольга*
Франко 62
- Першародны грэх. *Пераклала Юля Цімафеева* 64
- *** (Я зняў маску і глянуў у люстэрка...).
- Пераклала Юля Цімафеева* 66

Лісабон з яго дамамі. <i>Пераклала Юля Цімафеева</i>	67
Бяссонне. <i>Пераклала Юля Цімафеева</i>	69

З ВЕРШАЎ АЛБЭРТУ КАЭЙРУ

З ЦЫКЛУ «ПАСТУХ, ЯКІ ПАСВІЦЬ СТАТКІ»

I. Я ніколі не пасвіў статкаў. <i>Пераклала Юля Цімафеева</i>	72
II. Пагляд мой ясны, як у сланечніка. <i>Пераклала Юля Цімафеева</i>	75
VI. Думаць пра Бога – значыць аслухацца Бога. <i>Пераклала Юля Цімафеева</i>	77
IX. Я пастух, які пасвіць статкі. <i>Пераклала Кацярына Маціеўская</i>	78
X. «Гэй, пастух, які пасвіць статкі». <i>Пераклала Юля Цімафеева</i>	79
XX. Тэжу прыгажэйшая за раку ў маёй вёсцы. <i>Пераклала Ганна Янкута</i>	80
XXI. Калі б я мог кавалак адкусіць ад цэлае Зямлі. <i>Пераклала Юля Цімафеева</i>	82
XXIV. Тое, што мы бачым у рэчах, – усяго толькі рэчы. <i>Пераклала Юля Цімафеева</i>	83
XXVI. Часам у дні дакладнага і яснага святла. <i>Пераклала Юля Цімафеева</i>	84
XXVII. Толькі прырода – боская, але яна ж – не боская... <i>Пераклала Юля Цімафеева</i>	85
XXVIII. Прачытаў сёння амаль дзве старонкі. <i>Пераклала Кацярына Маціеўская</i>	86

XXX. Калі вам так хочацца, добра, у мяне стае містыцызму. <i>Пераклала Юля Цімафеева</i>	88
XXXV. Месяцовае ззянне ў высокіх галінах. <i>Пераклала Юля Цімафеева</i>	89
XXXVI. І ёсць паэты – мастакі. <i>Пераклала Юля Цімафеева</i>	90
XLVII. Адноўчы днём занадта ясным. <i>Пераклала Юля Цімафеева</i>	91
<i>З «НЕСАБРАНЫХ ВЕРШАЎ»</i>	
Калі вясна зноў вернецца. <i>Пераклала Юля Цімафеева</i>	93
Калі прыйдзе вясна. <i>Пераклала Юля Цімафеева</i>	94
Дзень дажджлівы такі ж прыгожы, як сонечны. <i>Пераклала Юля Цімафеева</i>	95
Калі трава прарасце паўзверх маёй магілы. <i>Пераклала Юля Цімафеева</i>	96
Я хацеў бы мець дастаткова і часу, і спакою. <i>Пераклала Юля Цімафеева</i>	97
Гаворыш пра цывілізацыю і што яе быць не мусіць. <i>Пераклала Юля Цімафеева</i>	98
Усе тэорыі і ўсе вершы. <i>Пераклала Юля Цімафеева</i>	99
Ты, містык, бачыш значэнне ў кожнай рэчы. <i>Пераклала Юля Цімафеева</i>	100
Калі пасля маёй смерці захочуць напісаць маю біяграфію. <i>Пераклала Юля Цімафеева</i>	101
Last Роем (прадыктаваны паэтам у дзень ягонай смерці). <i>Пераклала Кацярына Маціеўская</i>	102

У серыі «Паэты планеты», акрамя выбраных вершаў Фернанду Песоа, таксама ёсць у продажы зборнікі такіх паэтаў, як:

Сапфо «Песні»

Франчэска Петрарка «Выбраныя песні з «Канцаньерэ»

Гер дэ Рансар «Выбраныя вершы»

Ўільям Шэкспір «Выбраныя санеты»

Ёган Вольфганг Гётэ «Выбраная паэзія»

Габрыэла Містраль «Выбраныя вершы»

Умар Хаям «Выбраныя рубаі»

Шарль Бадлер «Выбраныя вершы»

Райнэр Марыя Рыльке «Выбраная лірыка»

Фрыдрых Гельдэрлін «Выбраная паэзія»

Генрых Гайнэ «Выбраныя вершы»

Гіём Апалінэр «Выбраная паэзія»

Эдгар По «Выбраныя вершы»

Федэрыка Гарсія Лорка «Выбранае»

Джон Кітс «Выбранае»

Рыгор Барадулін «Перавыбранае»

Дзімча Дзбялянаў «Выбранае»

Гай Валерыі Катул «Выбраныя вершы»

Яраслаў Вырхліцкі «Выбраная паэзія»

Ян Каханоўскі «Выбранае»

Катры Вала «Выбраныя вершы»

Канстандзінас Кавафіс «Выбранае»

Барыс Пастарнак «Выбраная лірыка»

Аляксандр Чакс «Выбраныя вершы»

Хуан Рамон Хіменэс «Выбраная лірыка»

Юлі Таўбін «Выбранае»

Хаім Нахман Бялік «Выбраная паэзія»

Баляслаў Лесьмян «Выбраныя вершы»

Шандар Петэфі «Выбраная паэзія»

Міхай Эмінэску «Выбраная паэзія»

Ўільям Батлер Ейтс «Выбраныя вершы»

Эмілі Дыкінсан «Выбраная лірыка»
Алесь Разанаў «Перавыбранае»
Мацуа Басё «Выбраныя хайку»
Геарг Тракль «Выбранае»
Сяргій Жадан «Вершы»
Рабіндранат Тагор «Гітанджалі»
Сэсар Вальеха «Выбраныя творы»
Сігб'ёрн Обстфельдэр «Выбраная паэзія»
Томас Стэрнз Эльёт «Выбраная паэзія»
Арцюр Рэмбо «Выбранае»
Нікалоз Бараташвілі «Паэзія»
Фрыдрых Шылер «Выбраная паэзія»
Умбэрта Саба «Выбраныя вершы»
Марк Валерый Марцыял «Выбраныя вершы»
Ўолт Ёйтмэн «Выбраная паэзія»
Візма Бэлшавіца «Выбраная лірыка»
Мікола Зэраў «Выбраная паэзія»
Адам Міцкевіч «Выбраныя вершы»
Юсцінас Марцінкявічус «Выбраная лірыка»
Бгартрыгары «Выбраныя вершы»
Эдыт Сёдэргран «Выбраная паэзія»
Ду Фу «Выбраная лірыка»
Эрлінг Кітэльсен «Выбраная лірыка»
Ўільям Блэйк «Выбранае»
Уладзімір Маякоўскі «Паэзія»
Гунар Экелёф «Выбраная лірыка»
Вільгельм Мюлер «Выбраная лірыка»
Анакрэон «Песні і фрагменты»
Энхедуанна «Сакральная паэзія»
Архілох «Вершы і фрагменты»
Срэчка Косавел «Выбраныя вершы»
Дзмітро Паўлычка «Выбраныя вершы»
Канстанты Ільдэфанс Галчыньскі «Выбранае»

Падрыхтаванья да друку
і ў бліжэйшы час выйдуць
зборнікі выбраных твораў такіх паэтаў, як:

Радамір Андрыч
Багдан-Ігар Антоныч
Герыт Ахтэрберг
Захірыдзін Мухамад Бабур
Джордж Гордан Байран
Георг Гайм
Стывен Крэйн
Джакама Леапардзі
Васка Попа
Стэйн Стэйнар
Назым Хікмет
Марына Цвятаева

Па пытаннях набыцця кніг
серыі «Паэты планеты» звяртайцеся:
paety.planety@gmail.com
Тэл./факс (17) 221.48.71,
маб. (29) 623.35.65.

Песоа, Ф.

П28 Выбранае / Фернанду Песоа; пер. з партугальскай і англійскай. — Мінск : Выдавец Зміцер Колас, 2019. — 112 с. (Паэты планеты).

ISBN 978-985-23-0084-1.

Фернанду Песоа (1888–1935), які таксама меў сваіх паэтычных двойнікоў з імёнамі Албэрту Каэйру, Рыкарду Рэйш, Алвару ды Кампуш, быў пачынальнікам партугальскага паэтычнага авангарду, пры гэтым пісаў таксама і на англійскай мове. У яго лірыцы ўвасоблены вельмі асабісты паэтычны погляд на чалавечую асобу ў перыяд вялікіх турбулентнасцяў і катастроф.

Адрасуецца шырокаму колу чытачоў.

ББК 84(4Пор)-5

УДК 821.134.3-1

Серыя «Паэты планеты»

Літаратурна-мастацкае выданне

Фернанду Песоа

ВЫБРАНАЕ

Дызайн *Марціна Русеўскага*
Карэктар *Кацярына Маціеўская*
Адказны за выпуск *Зміцер Колас*

Падпісана ў друк 12.12.2019. Фармат 60×90^{1/32}.

Папера афсетная. Друк лічбавы.

Ул.-выд. арк. 2,86. Ум. друк. арк. 3,50.

Наклад 250 асобнікаў. Заказ 53.

Выдавец і паліграфічнае выкананне
індывідуальны прадпрымальнік *Зміцер Колас*.

Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі
выдаўца, вытворцы, распаўсюдніка
друкаваных выданняў № 1/291 ад 17.04.2014.

Пр. Незалежнасці, 105-14, 220023, Мінск.